

ANA DİLİ KULLANIMINA VERİLEN ÖNEM: BASIN-YAYINDA TÜRK DİLİ

Özlem ŞUATAMAN

Kırklareli Üniversitesi

Okt. Doktora Öğrencisi

E-posta: ozlem.suataman@kirkclareli.edu.tr

Türkçe Özet

Dil kurallar bütünüdür. Okuduğunu anlama, anladığını yorumlama dil denen dizgeyi düzgün kurgulamakla gerçekleşmektedir. Bu bağlamda ana dili eğitimi yanında basın-yayın kuruluşlarına da önemli bir sorumluluk düşmektedir. Ancak televizyon, radyo, gazete, dergi olarak ifade edebileceğimiz, tüm halkın özellikle gençlerin dilimizi iyi ve güzel kullanması için gerekli ve bir o kadar da önemli olan basın-yayın organlarının dil kurallarına gereken önemi göstermediği, bu konuda bazı aksaklıkların olduğu bir gerçektir.

Bu çalışmada, üzerinde gerçekten mesai harcanarak çözüme kavuşturulabilecek aksaklıklara ve onların dil üzerindeki olumsuz etkisine belli noktalardan dikkat çekilmeye çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Dil, Dil Bilinci, Basın-yayın.

Alan Tanımı: Dil Sosyolojisi (Sosyoloji)

Importance Of Mother Tongue Usage: Turkish Language On Press

Language is a series of rules. Reading comprehension, commenting on comprehension is enhanced by fictionalising language properly. Therefore, in addition to language education, media has a high responsibility. Nevertheless, it is clearly seen that, the television, radio, newspaper, magazine, that is, media which is necessary for all the public especially for the youth to use the language properly, does not pay due importance to language rules, and there has been a number of deficiencies related to this matter.

This study focuses on the deficiencies that can be solved, and their negative effects upon language .

Keywords: *language, language-consciousness, media*

Jel Code: Z19

“Türkçe; ağızımızda, anamızın dili gibi helâl ve güzel olmalı.”

Yahya Kemal Beyatlı.

1. GİRİŞ

Dil; insanların hayatları boyunca kullandıkları en temel iletişim aracıdır. Kişiler, toplumsal varlık özelliklerini kazanmak için doğumlarından başlayarak dile gereksinim duyarlar. Konuşma yeteneğine doğuştan sahip olan insan, bu doğal iletişim aracını çocukluktan itibaren edinir ve kullanmaya başlar. Çocuklar büyük çoğunlukla oyun oynarken, gençler eğlenirken, spor yaparken bilgisayar ya da cep telefonu kullanırken, yetişkinler çalışırken ya da eğlenirken birbirleriyle çoğunlukla ana dilleriyle iletişim kurarlar (Karpuz, 2006: 179).

Ana dili, başlangıçta anneden daha sonra aileden ve yakın çevrelerden öğrenilen ve insanın bilinçaltına kadar inen dildir. Kişi evde en fazla iletişim içinde bulunduğu anne, kardeşler, baba, diğer yakınlarla, sokakta diğer oyun arkadaşlarıyla, okulda öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla kurduğu ilişkilerle; doğuştan sahip olduğu konuşma yeteneğiyle ve hazır olarak bulunduğu dil iletişim aracını şekillendirmeye ve kullanmaya başlar. Peki, biz dilimizi doğru ve güzel kullanıyor muyuz? Hayır, çoğumuz sadece kullanmakla yetiniyor ona gereken özeni maalesef ki göstermiyoruz. Dilimizin bugünkü durumuna baktığımızda ana dili bilincinin gelişmediğini, dilimizin kirlendiğini, aynı yanlışların yinelendiğini görmekteyiz (Üstünova, 2002: 276). Bu açıdan değerlendirdiğimizde hem konuşma hem de yazı dilini görebildiğimiz basın-yayın buna en güzel örnek olacaktır.

2. BASIN-YAYIN VE TÜRK DİLİ

Basın-yayın (kitle iletişim araçları, kitlesel medya), radyo, televizyon, gazete, dergi gibi sözlü veya yazılı basın kuruluşlarının anlatmak için kullanılan bir terimdir¹. Ülkemizde görsel-işitsel basın, yazılı basına oranla çok yaygındır.

---

¹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Basın-yayın>

Özellikle sayıları son yıllarda artan özel radyo ve televizyonların kullanımı yurdun her yerinde olağanüstü bir şekilde artmıştır. Bugün ülkemizde dergi okuma oranı yüzde 4, gazete okuma oranı yüzde 22, kitap okuma oranı yüzde 4,5iken televizyon izleme oranı yüzde 94'tür. UNESCO tarafından yapılan araştırmaya göre ülkemizde kitap okuma oranı on binde birdir. "Televizyon Yayınlarının Türk Toplumunu Üzerindeki Etkileri" konulu bir araştırmanın sonuçlarına göre de okul çağındaki çocukların yüzde 98,9'unun televizyon izledikleri, ders ve ödev yapmalarının dışındaki zamanlarının yüzde 77,3'ünü televizyon izlemeye ayırdıkları, oyuna ayırdıkları sürenin ise sadece yüzde 11 dolayında olduğu tespit edilmiştir. Bir başka araştırmanın sonuçlarına göre ise, okul öncesi dönemde bulunan 3-6 yaşlar arası çocuklarının yüzde 100'ü televizyon izlemektedir (Günşen, 2006: 193). Bu rakamlar televizyonun toplum hayatında özellikle çocuklar üzerinde ne denli etkin olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Denilebilir ki televizyonlar ana dili eğitiminde okulların önüne geçmiştir. Önemle vurgulamak gerekir ki bir ülkede bulunan basın-yayın araçlarının görevi sadece meslekî bir takım yayın ilkelerine uymak olmayıp, toplumsal denetimde bulunmak, yapıcı eleştiriler yöneltmek ve özellikle de toplumsal kültürü doğru ve özenli bir şekilde yansıtmaktır. Kültürün yansıtılmasında da dilin son derece önemli olduğu kesindir (Sis, 2006: 208).

Okuma oranının düşük olduğu bu durum karşısında basın-yayın organlarına dili doğru ve güzel kullanmak konusunda büyük bir sorumluluk düşmektedir. Peki dil kullanımına karşı basın-yayın organlarımız gereken özeni gösteriyor mu? Teknolojik gelişmelerle birlikte gelişme gösteren basın-yayın araçları, Türkçenin yayılmasını sağlarken onun yapı ve işleyişini bozmakta, yozlaşmasına, kirlenmesine neden olmakta; "ana dili bilincinin gelişmemiş olması, dile ait kuralların yeterince bilinmiyor olması, yabancı sözcük kullanma tutkusu/ özeni, kelime ve bilgi eksikliği, özensizlik ve yeterli bir dil eğitiminin verilmemiş olması" gibi sebepler ise basın-yayın araçlarında dilimizle ilgili yanlış kullanımların yer almasına yol açmaktadır. Görsel-işitsel basın programlarını - haber programları, reklamlar, yarışmalar, eğlence programları, yemek programları, gezi programları, çocuk programları, yerli dizi ve filmler, yabancı dizi ve filmler, tartışma programları- incelediğimizde durumun içler acısı olduğu görülecektir. Radyo ve televizyonlarda yayınlanan dizilerde, reklamlarda, yarışmalarda, spor programlarında hatalı kullanımlar ve haber programlarında hatalı altyazılar dikkat çekmektedir.

Bilgiyi tarafsız bir şekilde, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin seyircisine iletme zorunda olan haber programları izlenme oranını arttırmak, seyircisinin başka bir kanalı izlemesine engel olmak adına "flash, flash, flash..." gibi

tamamen yabancı ifadelerle, vurgu ve tonlama hatalarıyla dolu yanlış söyleyişlerle Türkçemizi ihmal etmektedir. Bizdeki bu özensizliğe karşı örneğin İngiltere’de iki kişi bir sözcüğün boğumlanmasında, vurgusunda, tonlamasında ikirceme düştüklerinde, BBC ‘deki spikeri ya da Old Vic’teki bir oyuncuyu dinleyelim, onlar sözcüğü nasıl söylüyorlarsa doğrusu odur diyerek sorunlarını çözüme kavuşturmaktadırlar (Günşen, 2006: 148). Yine basın-yayın kuruluşları için önemli bir yere sahip olan ve sayıları son zamanlarda artan reklamlarda da durum pek farksız değildir. Özellikle yerli ürünlerin tanıtılmasına ve satılmasına yönelik reklamlarda kullanılan dil ilgi çekicidir. Yerli ürünler ya yabancı adlarla tanıtılmakta ya da reklam esnasında yabancı sloganlara yer verilmektedir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde bulunan ürünlerin tanıtılmasına yönelik reklamları yani çeviri reklamları da unutmamak gerek: “wapma ya, waptım bile (cep telefonu operatör reklamı), iç bi fanta kal bambuçya (içecek reklamı)...” Büyük çoğunluğu yabancı kelimeler, yabancı deyimler ve çeviri cümlelerinin doğrudan kullanılmasıyla oluşan “reklam dili” günlük konuşma dilimize girmiş ve yaygınlaşmıştır. Ya dizilerin durumu? Televizyon kanalları, izlenme oranlarını arttırmak için yerli dizi ve filmlerin yanı sıra yabancı dizi ve filmlere de yer vermektedir. Bu durum; İngilizce terim, kelime, kural ve cümlelerin dilimize yerleşmesine neden olmuştur: “kendine iyi bak (take care), okey, ba bay...” Gerek yabancı dil hayranlığı gerek dil kurallarının iyi bilinmemesi yerli dizi ve filmlerimizde ilginç dil yanlışlarına ve kullanımlarına sebep olmaktadır: “Oha falan oldum yani, kal geldi, oldu gözlerim doldu, koştum ben vb.” Diğer bir sorun da dilin parçası ve zenginliğinin göstergesi olan yöresel kullanımların dizilerde fazlaca kullanılmasıdır. Elbette ki “söyleyeceğim” yerine “söylicem”, “yapıyorum” yerine “yapıyom” demesi muhtemeldir ancak bu kullanımlar insanımızı etkilemekte ve bu kullanımlar kurallı (ortak) dilin önüne geçmektedir. Hem televizyonlarda hem de radyolarda çalmakta olan ve herkesin dilinden düşürmediği şarkılardaki “Jötem ille de jötem, aylık var senin hamurunda, çilek dudaklarına yapışıp kalıcım” gibi argo ve müstehcen kullanımlar, “kurudu dudaklar/çorak çöle döndü” gibi anlatım bozuklukları insanı hayrete düşürmektedir. Neredeyse tamamı yabancı kaynaklı olan, çizgi filmlere ne demeli. İçerik ve dil bakımından doğru olmayan bu filmler, gelişim çağındaki çocukları etkilemektedir. Dilimizde “örümcek adam” “spider man”e yenilmiştir. Futbol içerikli spor programların da ise yabancı terimlerin “korner, transfer, penaltı, taç” fazlaca kullanılması, özellikle maç yorumlarında “argo ve kahvehane ağzının” kullanılması dikkat çekicidir. Teknolojinin gelişmesiyle hızlanan sanal basında da durum iç açıcı değil (Sis, 2006: 210-221).

Yazılı basında gazete ve dergilerde de özellikle yabancılaşmayla gelen bir bozulma var. Ya isimler “Fanatik, Radikal, Tercüman; Capital, Aktüel, She” gibi yabancı kelimelerden oluşturulmakta, ya da içerikler yabancı unsurlarla doldurulmaktadır. Doç Dr. Hüseyin Özcan hocamızın da söylediği gibi “yazılı basın metinlerini oluştururken, sözlü basın Türkçemizi konuşurken gereken hassasiyeti gösterememektedir.”

3. BULGULAR

Basın-yayın araçlarında yapılan dil yanlışlarını bölümlere ayırıp her birini ayrı ayrı değerlendirdiğimiz de “görsel-işitsel ve yazılı basındaki dil sorunu” daha açık bir şekilde görülecektir. Bu bölüm, değişik basın-yayın araçlarının dilimizde yarattığı kirlenmeyi ölçmek için görsel-işitsel ve yazılı basından ve bu konuda yapılmış çalışma ve araştırmalardan elde edilen son on beş yıla ait verilerin bir kısmının ‘söyleyiş, söz varlığı’, ‘anlatım bozuklukları’ ve ‘yazım (imlâ)’ başlıklar altında gruplandırılması ile oluşturulmuştur. Bu bölümde örnek ifade ve kelimelerin sonunda yer alan [MDS] kısaltması örneklerin Yard. Doç Dr. Nesrin Sis’in “Medya Dili Sorunu” isimli çalışmasının ilgili kısımlarından; [RTÜK] kısaltması örneklerin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’nun “Radyo ve Tv’de Türkçe kullanımı”na dair yaptığı araştırmadan²; [İNT] kısaltması örneklerin internetten³ alındığını göstermektedir:

3.1. SÖYLEYİŞLE İLGİLİ YANLIŞLAR

Söyleyiş (telâffuz) yanlışları, radyo ve televizyonlarda sıkça rastladığımız dil yanlışlarıdır. Bu yanlışların bazıları bilgisizlik ve eğitimsizlikten, bazıları dikkatsizlikten, bazıları da çabuk konuşmadan kaynaklanmaktadır. Bunların dışında yöresel söyleyiş şekilleriyle de karşılaşmaktadır. Bu tür yanlışları “gereksiz uzatmalar veya kısaltmalar, ince söylenmesi gereken seslerin kalın, kalın söylenmesi gereken seslerin ince söylenmesi, ses düşmeleri, gereksiz ses türemeleri, yumuşatılması gereken seslerin sert söylenmesi, yanlış vurgu ve duraklamalar” başlıkları altında toplayabiliriz. Aşağıda verilen örnekler sayıca fazla olan söyleyiş yanlışları ile ilgili örneklerden bir kaçıdır:

“Bu araba *hakkaten*/hakikaten sizin.” [Kanal D, Ben Bilmem Eşim Bilir, 21.04.2013]

“*kātil*/katil *zanlısı*.” [Star, Haber, 25.05.1999/RTÜK].

²[http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/icerikgoster.aspx?icerik_id=11055d05-bfa5-4780-b13f-59eb90335766]

³<http://www.dilimiz.gen.tr/kullanim/basin.html>.

“*Sakin/sâkin* bir atış, fakat başarılı değil.” [STV, Spor, 15.05.1999, 18.49/RTÜK].

“Murat, sen sus *istiyosan/istiyorsan*.” [TGRT, Çocuğun var Derdin Var, 23.10.2005/MDS].

“– Moskova’da çok farklı bir lezzeti sizlerle beraber *paylaşıcaz/paylaşacağız*. [Kanal Türk, Gördüğün Gibi, 23.02.2013].

“...ondan önce bir şey yapmadık *di mi/ değil mi?*”. [HBB, Plâtfom, 06.06.1999, 11.43/RTÜK].

“Kiminle görüşüyoruz *efem/efendim?*”. [ETV, Muhabbet Pınarı/RTÜK].

“*Bitanem/birtanem* deli gibi severim seni ben” [Şarkı sözünden]

“Harika *yazmışın/yazmışsın!*”. [SHOW, Moda Show, 10.07.1999, 13.42/RTÜK].

“Deniyor ki suikastte *kurşunnan/kurşunla* yaralanması daha önemli bir olaydır.” [SHOW, Haber, 15.07.1999, 20.31/RTÜK].

“Çok kötü *rakkamlar/rakamlar* gelmeye başladı..” [STV, Açı, 27.05.1999, 22.41/RTÜK].

“Sanatçı Serdar *Ortaç’ın/Ortac’ın* bu klibinde rol aldığı bildirildi.” [TGRT, Haber, 06.10.1999, 04.49/RTÜK].

“*Horlamadan/ horlamadan* kurtulabilirsiniz..” [TGRT, Sağlık, 15.05.1999, 02.43/RTÜK].

3.2. SÖZ VARLIĞIYLA İLGİLİ YANLIŞLAR

Söz varlığıyla ilgili yanlışlar; “*yanlış sözcük seçimi, gereksiz sözcük kullanımı, yabancı kökenli sözcük kullanımı, söz gruplarının yapı ve kuruluşuyla ilgili yanlışlar, kaba, argo, müstehcen sözcüklerin kullanımı*”dır:

“Afedersiniz, kendimi *tanıştırmadım/tanıtmadım*.”[TRT 1, Üzgünüm Leyla, 9.10.2000/İNT].

“Kılık kıyafet *yönetmenliğine/yönetmeliğine* uymamaları üzerine ...”. [TRT 1, Gece Haberleri, 08.10.1999, 00.30/RTÜK].

“Sizden bir şarkı *alabilir miyiz/dinleyebilir miyiz?*”. [TRT 1, Tatil Gecesi, 01.10.1999, 21.31/RTÜK].

“Sizin iki *tane* kızınız var.” [TV8, Son Moda, 19.06.1999, 10.00/RTÜK].

“...Tek *diyalog/iletişim* kurduğu kişi ben oldum.” [Ayşe Köksal, “İstanbul Sevgilisine Hasret”, Cumhuriyet, 1.10.2000/İNT].

“Çektiğiniz filmler içinde bana *ufuk vermiş/* ufuk açmış olanlar var.” [Selim İleri, Selim İleri'nin Not Defterinden”, BRT, 30.9.2000/İNT].

“Türkiye'nin AB kapısında bunca süredir bekletilmesinden *duyduğu/yaşadığı* hayal kırıklığını bir kez daha ortaya koyan Erdoğan...” [http://dunya.milliyet.com.tr / 04.02.2013]

“*Beş aşağı/üç aşağı* beş yukarı.” [Kanal 7, Haber Saati, 12.05.1999, 21.00/RTÜK].

“Nobre'nin Rize'de topu *araklayıp/araklayıp* attığı gol...” [SHOW, Maraton, Erman Toroğlu, 23.10.2005/MDS].

“Başımıza iş açma *lan şebek.*” [TGRT, Ah Bir Zengin Olsam, 04.10.1999, 20.48/RTÜK].

3.3. ANLATIM BOZUKLUKLARIYLA İLGİLİ YANLIŞLAR

Türkçenin kullanımında anlatım bozuklarıyla ilgili rastlanılan yanlışlıklar “*ek fazlalığı, öğelerin yanlış sıralanması, uyumsuzluklar (özne-yüklem, bağlaç-yüklem vb.), yanlış kullanılan veya eksik olan çekim ekleri, fiilimsilerin yanlış kullanılması, öge eksikliği, çeviri yanlışları*” gibi yanlışlardır:

“Cazseverlerin çok hoşuna *gideceği/gidecek* bir albüm.” [TRT 3, 28.9.2000, 21.30/İNT].

“*Ben sizin çok setinize geldim./* Ben sizin setinize çok geldim.” [Selim İleri, Selim İleri'nin Not Defterinden”, BRT, 30.9.2000/İNT].

“Çelik Erişçi aradı/aramış. Not bırakmış. *Geri aradım/ ben de onu arayıp* not bıraktım. O beni aradı. [Perihan Mağden, “Tacize Karşı İki Başına”, Radikal, 17.9.2000/İNT].

“Bu mektuplar geri *geldiler/geldi.*” [Cine5, Yabancı Film, 20.06.1999, 01.00/RTÜK].

“Alkollü gencin *saldırıldığı/saldırmadığı* kimse kalmamıştı.” [ATV, Ana Haber Bülteni, 17.9.2000/İNT].

“Kapınızda bir sürü silahlı *adamlar/adam* var, ben böyle bir işin içinde olmak istemiyorum.” [STAR, Behzat Ç, 01.02.2013].

“*...Müslüm Gürses/* Müslüm Gürses'in yaşam mücadelesini kaybettiği iddia edildi.” [http://gundem.milliyet.com.tr/01.03.2013].

“...daha yeni *birbirimize/birbirimizi* anlamaya başladık..” [Kanal D, Pazar Magazin, 04.07.1999, 18.25/RTÜK].

“*Seni/sana* miras mı kaldı?”. [Kanal D, Hayat Bilgisi, 21.10.2005/MDS].

“Eğer Lefkoşa’nın *restorasyon/yenileme plânı tamamlansa bile/tamamlanırsa* bile...”. [FLASH, Kıbrıs Belgeseli, 03.06.1999/RTÜK].

-*Biz/bizim* kendi mutfağımıza daha çok sahip çıkmamız lazım. [CNN Türk, Arda’nın Mutfağı, 07.04.2013].

“Şebekenin yurt dışından *getirdikleri/getirdiği* kadınlar arasında avukat ve doktorların da bulunduğu öğrenildi.” [http://magazin.milliyet.com.tr/03.04.2013].

“Okul daha *açıldığı/açılalı* bir hafta oldu.” [SHOW, Yabancı Film (İftira), 04.07.1999, 02.01/RTÜK].

“*Nasıl gidiyor/nasıl*sn?”. [STAR, Film (Hız Sınırı), 17.05.1999, 23.04/RTÜK].

3.4. YAZIM (İMLÂ) YANLIŞLARI

Yazım (imlâ), bir dildeki kelimelerin ve gramer unsurlarının doğru şekilde yazılmasıdır. Doğru bir yazım doğru bir söyleyişi de beraberinde getirir. Aksi halde yazım yanlışı dilin söyleyiş güzelliğini olumsuz etkiler. Yazımla ilgili yapılan yanlışıklar; *kelimelerin yanlış yazılması, bağlaç olan de/da’nın bitişik yazılması, bağlaç olan ki’nin bitişik yazılması, soru eki mı/mi’nin bitişik yazılması, eklerin yanlış veya eksik yazılması, kesme işaretinin yanlış kullanılması, düzeltme işaretinin eksik olması, birleşik sözcüklerin yanlış yazılması*’dır:

“-*Bi tane/birtane bi şey*/bir şey söyleyicem. [FOX, Şeffaf Oda, 24.03.2013].

“Size *hediyenizide/ hediye*nizi de alır, *bahşişinizide/ bahşiş*inizi de verir.” [SHOW, Ateş Hattı, 06.10.1999, 23.28/ RTÜK].

“*Neyseki/neyse* ki onun kalbi böyle durumlar için hazır!”. [NTV, Reklâm, 03.10.1999, 18.54/ RTÜK].

“Memur zamları konusunda hükûmetin tutumunu *destekliyormusunuz/ destekli*yor musunuz?” [Kanal D, Teke Tek, 09.07.1999, 00.05/ RTÜK].

“Haftanın ikinci *gün/günü* iyi başlamadı.” [TGRT, Para Piyasaları, 10.07.1999, 12.23/ RTÜK].

“*Bizim’le/bizimle* yarışır mısınız?”. [STV; Bizim’le Yarışır mısınız?, 05.07.1999, 14.26./ RTÜK].

“*Zamanaşımı/zaman aşımı* hesabında önemli açık.”[<http://hurriyet.com.tr/12.02.2013>]

“İran’da *Perşembe/perşembe* gecesi başlayan öğrenci olayları...” [KENT, Haber, 12.07.1999, 06.33/ RTÜK].

“Orada *hala/hâlâ* canlı var”. [NTV, Reklâm, 01.10.1999, 19.05/RTÜK].

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ne yazık ki basın-yayın araçlarından elde edilen veriler, dilimize gereken özenin gösterilmediğini, yabancı unsurların fazlaca kullanıldığını, kullanım yanlışlıklarının çok fazla olduğunu ve bunların Türkçenin yapısını bozduğu ve dilde yozlaşmaya neden olduğunu göstermiştir. Basın-yayın araçları, dilimizin güzel ve doğru kullanılmasında büyük bir fırsat olabileceken özellikle dilimiz ve kültürümüz açısından bir tehdit unsuruna dönüşmüştür. Basın-yayın araçlarıyla birlikte dilimize farklı pek çok kavram, ifade biçimleri girmiş ve basın-yayın kendi iletişim dilini oluşturmuştur. Yanlış telaffuzlara, bozuk cümle yapılarına, anlatım bozukluklarına, vurgu ve tonlama yanlışlıklarına, yazım hatalarına dayalı bu dil, ana dili gelişimini tehlikeye sokmaktadır. Bu bağlamda;

Öncelikle ana dili bilinci, ana dili sevgisi oluşturulmalı, Türkçenin öğretimindeki aksaklıklar dikkate alınıp gerekli çözüme kavuşturulmalı; ana dili eğitiminde en büyük görevi üstlenen tüm öğretmenlerimizin ana dili doğru kullanmasına önem verilmelidir.

RTÜK basın-yayın araçlarının Türkçeyi doğru ve güzel kullanılmasına ve Türkçenin gelişip güçlenmesine gereken önemi göstermesinde daha duyarlı olmalıdır.

Sunucu seçiminde fiziksel görüntüden ziyade kişinin Türkçeyi doğru ve güzel kullanılmasına öncelik verilmeli, bu amaçla sunuculuk yapacak kişiler iyi bir dil eğitiminden geçirilmelidir.

Kitle iletişim araçlarının hazırladığı her türlü program; içerik kadar dilin doğru kullanımına da önem vermeli, dizilerde yöresel kullanımlar yerine “İstanbul Türkçesi” kullanılmalı, Argo, kaba, müstehcen kelimelerin kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

Özellikle gençlerimiz yabancı dil hayranlığından, yabancı sözcük kullanma hastalığından kurtarılmalı, Almanya, Fransa ve Macaristan gibi ülkelerde yabancı dil hayranlığına karşı uygulanan “dil gümrüğü” bizde de uygulanmalı; dilimizin

kuralları doğrultusunda yeni sözcük ve terimler türetilmelidir. Yabancı dizilerin çevirileri Türkçe kurallara uygun bir şekilde, bu işin uzmanları tarafından yapılmalıdır. Yabancı isme sahip olan dergi, gazete, radyo, televizyon gibi basın-yayın araçlarına Türkçe isim tercih etmeleri konusunda baskı uygulanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aksan, Doğan: *Dil Şu Büyülü Düzen*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2006.
- Gülsevin, Güler: “*Türkçenin Çağdaş Sorunları*”, içinde: *Dil Kirliliği Sorunu*, Divan Yayınevi, İstanbul, 2006. ss. 119-142.
- Günşen, Ahmet: “*Türkçenin Çağdaş Sorunları*”, içinde: *Ölçünlü Türkçede Yerelleşme Sorunu*, Divan Yayınevi, İstanbul, 2006. ss. 143-173.
- Güz, Nüket: “*Türk Dili ve Kitle İletişim Araçlarında Türk Dilinin Kullanımı*”, *Dilbilim Dergisi*, 2005. ss. 109-121.
- Huber, Emel: *Dilbilime Giriş*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2008.
- Karpuz, H. Ömer: “*Türkçenin Çağdaş Sorunları*”, içinde: *Anadili Bilinci Sorunu*, Divan Yayınevi, İstanbul, 2006. ss. 175-188.
- Kavcar, Cahit: “*Türkçenin Güncel Sorunları*”, *Çağdaş Türk Dili*, 2008, s. 244.
- Sis, Nesrin: “*Türkçenin Çağdaş Sorunları*”, içinde: *Medya Dili Sorunu*, Divan Yayınevi, İstanbul, 2006. ss. 205-234.
- Şensoy, Filiz: “*Medya ve İletişim Yolu ile Türkçeye Girmiş Yabancı Sözcükler*”, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2006.
- Üstünova, Kerime: “*Dil Yazıları*”, içinde: *Türkiye Türkçesi ve kirlilik I*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002. ss. 276-287.
- Üstünova, Kerime: “*Dil Yazıları*”, içinde: *Türkiye Türkçesi ve kirlilik II*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002. ss. 288-293.
- Yaman, Ertuğrul: “*Türkçenin Çağdaş Sorunları*”, içinde: *Türkiye Türkçesinde Güncel Yazılım Sorunları*, Divan Yayınevi, İstanbul, 2006. ss. 281-291.